

ὁ Θεὸς Ἰωάννου¹. În versiunea lui Ioan Exarhul, același strigăt de admirație: „*Velikъ estъ Богъ Ἰωανновъ*“ e provocat de dărîmarea templului².

Istorisirea sfîrșitului fabulos al lui Iona Evanghelistul o găsim în toate viețile de sfinți și în sinaxarele ortodoxe îndeosebi în mineiul pe septembrie la ziua 26³. Acest sfîrșit este menționat și în scrierea lui Ipolit despre cei 12 apostoli⁴, iar Eusebiu de Cezareea reproduce în *Istoria bisericii* tot textul după Clement Alexandrinul, așa cum este și la Ioan Exarhul⁵. Textul se citește uneori și astăzi în biserică în loc de predică. L-a reproduș și Simion Metafrastul la sfîrșitul Minologhionului său. Atît Clement Alexandrinul cît și Simion Metafrastul și Ipolit arată că Ioan nu a mai fost găsit în mormînt, cînd l-au căutat ucenicii. Simion Metafrastul redă chiar și amănuntul că țărîna de pe mormîntul apostolului o întrebuițau preoții bisericii pentru vindecarea de boli⁶. Astfel că și această istorisire este tot o traducere din bizantină, ca și cele precedente, și pe baza lor nu putem caracteriza stilul și talentul de creator al lui Ioan Exarhul⁷.

Particularitățile de limbă ne confirmă că această omilie a fost scrisă într-adevăr de Ioan Exarhul. Este o limbă deosebit de interesantă prin formele specifice vorbirii lui Ioan Exarhul, prin arhaismele și prin aspectul ei bulgaro-răsăritean.

Pînă în prezent nimeni nu a analizat limba acestei omilii, pentru că nici omilia în sine nu se cunoaște decît din anul 1960. De aceea remarcăm particularitățile principale din fiecare compartiment al limbii. Caracterul general este cel bulgăresc. Ortografia este veche, dinaintea de reforma patriarhului Eftimie al Tîrnovei.

¹ Τότε λαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς ἀνῆλθεν ἐν ᾧ τὸ πῶμα ἦν τοῦ τεθνηκότος, ὅλλου πολλοῦ περιότος, καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ εἶπεν «Ἀνάστα ὁ κατεῦδων ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου» Καὶ εὐθὺς ἀνέστη ὁ ἱερεὺς ὑγιὲς τοῦ δε ὄχλου θαυμάζοντος καὶ κράζοντος «Μέγας ὁ Θεὸς Ἰωάννου... *Acta apostolorum apocrypha — post Constantinum Tischendorf...* 1, 2. editio Maximilianus Bonnet. Georg Olms Verlagsbuchhandlung, Hildesheim, 1959, p. 174.

² „... kako erkvi se i sь kapišem pade i porazi žrčě brata. Viděvše že to čudo narodi, edinem glasomъ vъzъpіšo rekoše: *Velikъ estъ Богъ Ἰωανновъ*... (Ioan Exarhul in *Sborn. Gherman*, f. 39, v). „... că biserica aceasta s-a dărîmat împreună cu capîștea idolilor și a lovit pe fratele preotului. Văzînd aceasta popoarele, au strigat într-un glas, zicînd: „*Mare este Dumnezeu lui Ioan*“.

³ „Viața și ostenelele sfîntului și slăvitului și întru tot lăudatului apostol și Evanghelist Ioan Bogoslovul“, în *Viețile sfinților din luna septembrie*, București, 1935, p. 237 u.

⁴ „Ioannze, vь Asii otъ Dometiana care izgnanъ byvъ vъ Patъ Ostrovъ vьnemъ že evangelię sьpisa nъ bavlens vidě pri Troiane. Usъpe vъ Iefesě. Iegože moštii iska i ne obrětošase.“ (Al trei-lea: Ioan, a fost izgonit de împăratul Domețian în Asia în insula Patmos. Aici a scris și Evanghelia. Dar izbăvirea a văzut-o în timpul lui Traian. A adormit în Efes, dar cînd i-au cîntat moaștele nu le-au găsit), *Ipolitovo 12 apostolū kъde kyiždo ihъ propověda ili kъde umrěša*, în *Izbornik velikago knjaza Svjatoslava Iaroslaviča (1073 goda)*, publicat în *Monumenta linguae slavicae*, ed. Aitzetmüller, 1965 p. 521—522.

⁵ Eusebiu (Pamphilus) episcop de Cesareea, *Istoria bisericii și viața lui Constantin cel Mare*, trad. în românește de Iosif Gheorghian, București, 1896.

⁶ „... minutus quidam pulvis manat ac exoritur cuius accedenti medelam ab omni morbo suppeditans. „*Simion Metafrast, Minologion*, Migne, Series graeca, vol. 116, col. 706.

⁷ Arătăm aceasta pe bază de texte paralele în monografia *Vechile cazanii la români* (în pregătire).